Sivistysvaliokunta

Tiistai 20.6.2017 klo 12.00—13.55

Läsnä
puheenjohtaja Tuomo Puumala kesk
varapuheenjohtaja Sanna Lauslahti kok
jäsen Outi Alanko-Kahiluoto vihr
jäsen Li Andersson vas
jäsen Ritva Elomaa uv
jäsen Eeva-Johanna Eloranta sd
jäsen Jukka Gustafsson sd
jäsen Marisanna Jarva kesk
jäsen Kimmo Kivelä uv (1,2, 4, 5) (3 osittain)
jäsen Hanna Kosonen kesk
jäsen Sari Multala kok
jäsen Mikaela Nylander r
jäsen Ulla Parviainen kesk
jäsen Pekka Puska kesk
jäsen Sari Raassina kok (1,2) (3 osittain)
jäsen Pilvi Torsti sd

Sihteerit
valiokuntaneuvos Marja Lahtinen
valiokuntaneuvos Kaj Laine

1. Nimenhuuto

Toimitettiin nimenhuuto. Läsnä oli 16 jäsentä.

2. Päätösvaltaisuus

Kokous todettiin päätösvaltaiseksi.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 39/2017 vp
Valiokunnan lausunto PeVL 22/2017 vp
Valiokunnan lausunto TyVL 3/2017 vp
Vastalause HE_39_2017_vastalause.pdf A_3

Valiokunta jatkoi asian yksityiskohtaista käsittelyä.

Valmis
5.1

Edustaja Gustafsson edustaja Anderssonin ja edustaja Alanko-Kahiluodon kannattamana ehdotti vastalauseesta tarkemmin ilmenevät muutokset 1. lakiehdotuksen 37, 40, 44, 45, 51, 71, 72, 118, 124 ja 126 §:n sekä uuden 79 b §:n hyväksymistä.

Valiokunnan puheenjohtajan hyväksytyn äänestysehdotuksen mukaisesti valiokunta äänesti kaikista muutosehdotuksista kerrallaan pohjaan vastaan. Äänestyksessä pohja voitti äänin 10—6.

Valiokunta päätti muuttaa 103 §:n toiseksi viimeisen virkkeen kuuluvaksi seuraavasti: "Määräyksiä voidaan antaa myös päihteiden käytön ja hallussapidon kieltämiseksi."

Edustaja Gustafsson edustaja Anderssonin kannattamana ehdotti vastalauseesta tarkemmin ilmenevät muutokset 2. lakiehdotuksen 32 a ja 32 g §:n.

Valiokunnan puheenjohtajan hyväksytyn äänestysehdotuksen mukaisesti valiokunta äänesti molemmista muutosehdotuksista kerrallaan pohjaan vastaan. Äänestyksessä pohja voitti äänin 9—6.

Edustaja Gustafssonin pyynnöstä pöytäkirjaan päätettiin merkitä äänestystulos henkilöittäin. Pohjaa kannattivat edustajat Puumala, Lauslahti, Elomaa, Jarva, Kosonen, Multala, Parviainen, Puska ja Raassina. Muutosehdotusta kannattivat edustajat Alanko-Kahiluoto, Andersson, Eloranta, Gustafsson, Nylander ja Torsti.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä valiokunta hyväksyi mietintöluonnoksen muutettuna.

Mietintöluonnoksen yleisperustelujen kappaleen 1 kohdalla lisättiin viimeiseen virkkeeseen maininta siitä, että uudistuksen tarkoituksena on "luoda opiskelijoille toimiva elinikäisen oppimisen polku". Kappaleen loppuun lisättiin uusi virke seuraavasti: "Lakiehdotuksen mukaan ammatillisen koulutuksen yleisiksi tavoitteiksi on asetettu mm. tukea opiskelijoiden kehitystä hyviksi, tasapainoisiksi ja sivistyneiksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi."

Edustaja Gustafsson edustaja Anderssonin kannattamana ehdotti kappaleen 1 loppuun lisättäväksi vastalauseen kappaleen 2. Ehdotusta seuranneessa äänestyksessä pohja voitti äänin 10—6.

Kappaleen 4 loppuun lisättiin kaksi virkettä seuraavasti: " Ehdotetut säännökset koulutusviennin täysipainoiseksi mahdollistamiseksi ovat kapea-alaiset. Koulutusviennin mahdollisuuksia tulee laajentaa ja mahdollistaa eri koulutusasteita yhdistävät kokonaisuudet. Sivistysvaliokunta pitää tärkeänä, että koulutusviennin esteitä puretaan lisää."

Kappaleen 18 kohdalla vaihdettiin sana "asiakkaille" sanaksi "oppijoille".

Kappaleen 18 jälkeen lisättiin uusi kappale seuraavasti: " Valiokunta korostaa, että mahdollisuus hankkia osaamista eri tahoilta parantaa opetuksen saatavuutta ja opiskelijan mahdollisuuksia opintojen henkilökohtaistamiseen, kun opiskelija voi tarvittaessa suorittaa

osan opinnoistaan esimerkiksi kotiaan lähellä olevassa vapaan sivistystyön oppilaitoksessa, vaikka hänen varsinainen opinahjonsa sijaitsee etäällä kodistaan."

Kappaleen 19 viimeinen virke poistettiin.

Kappaleen 19 jälkeen lisättiin uusi kappale seuraavasti: " Sivistysvaliokunta pitää välttämättömänä, että ammatillisen koulutuksen arvostuksen ja koulutuksellisen yhdenvertaisuuden kannalta turvataan opiskelijoille yleinen jatko-opintokelpoisuus työelämässä tarvittavan osaamisen lisäksi. Muodollisen jatko-opintokelpoisuuden ohella tulee jo säädöstasolla varmistaa, että ammatilliset tutkinnot tuottavat muodollisen jatko-opintokelpoisuuden lisäksi myös todelliset korkeakouluopintojen edellyttämät jatko opintovalmiudet. Henkilökohtaistamisen kannalta keskeinen kysymys on siitä, että opiskelija ymmärtää ja mieltää henkilökohtaisten valintojensa merkityksen opintojensa suuntaamiselle ja toivomalleen ammattiosaamiselle ja lisäksi tiedostaa valintojensa merkityksen oman todellisen jatko-opintokelpoisuutensa kannalta. Opettajien ja opinto-ohjaajien tulee henkilökohtaistamisen suunnittelussa kiinnittää huomiota myös opiskelijan jatko-opintomahdollisuuksiin."

Kappaleen 20 Ensimmäisen virkkeen sana "kannatettavana" muutettiin sanaksi "tarpeellisena".

Kappaleen 29 ensimmäiseen virkkeeseen lisättiin sivulause, " eli opiskelijan kannalta mahdollisimman kattavaa opintojen ja työn vuorottelua viikon aikana". Kappaleen viimeisen virkkeeseen lisättiin uusi sivulause, " ja että opintojärjestelyistä ym. johtuvat pakolliset tauot opiskelussa minimoidaan".

Kappaleen 35 toiseen virkkeeseen lisättiin sivulause, "esimerkkinä vapaaehtoistyöstä saatu osaaminen". Kappaleen viimeinen virke poistettiin.

Kappaleen 36 jälkeen lisättiin uusi kappale seuraavasti: " Oppisopimuskoulutuksessa työnantajalle koituvan hallinnollisen työn keventäminen on ollut tavoitteena, mutta hallituksen esitys ei kuulemisten mukaan tuo ratkaisuja ongelmaan. Sivistysvaliokunta toteaa, että tämä tavoite tulisi jatkossa toteuttaa ja näin lisätä oppisopimuskoulutuksen houkuttelevuutta työnantajalle."

Kappaleen 38 viimeinen virke poistettiin.

Kappaleen 39 kolmas virke poistettiin.

Kappaleen 45 loppuun lisättiin uusi virke seuraavasti: "Valiokunta kuitenkin huomauttaa, että koulutuskorvauksen poistuminen ammatillisen koulutuksen puolelta ja toisaalta mahdollisuuden säilyminen ammattikorkeakouluissa opiskelevien osalta saattaa heikentää ammatillisen koulutuksen tutkintoja suorittavien mahdollisuuksia saada koulutussopimuspaikkoja."

Kappaleen 50 alkuun lisättiin virke " Sivistysvaliokunta korostaa ammatillisen koulutuksen reformin merkitystä opiskelijoiden ammattiosaamisen laadun takaamisessa". Kappale siirrettiin ensimmäiseksi kappaleeksi (48 a) Osaamisen arviointi -otsikon alle.

Uudeksi 48 b kappaleeksi lisättiin seuraava kappale: " Ammatillisen koulutuksen oppimistuloksia on arvioitu ammattiosaamisen näyttöjen ja muun aineiston perusteella ja vuodesta 2017. Valtiokunnan saaman asiantuntijalausunnon mukaan arviointien tulokset ovat osoittaneet arviointivaiheessa suuria puutteita opiskelijan arvioinnin käytänteissä ja opiskelijoiden saamien arvosanojen luotettavuudessa. Opiskelijoiden arvosanat ovat vaihdelleet ja olleet riippuvaisia siitä, kuka tai ketkä heidän osaamistaan arvioivat. Arvosanat ja todistukset eivät ole lausunnon mukaan vertailukelpoisia. Eroja on ollut myös tutkintojen vaativuutta, osaamisen syvällisyyttä ja arviointiperusteita ja kriteereitä koskevissa tulkinnoissa. Suurta tutkintojen välistä vaihtelua on ollut myös siinä, vastaavatko arvioinnissa käytetyt tehtävät ammattitaitovaatimuksia. Sivistysvaliokunta pitää välttämättömänä korostaa tavoitteiden, arvioinnin perusteiden ja kriteereiden selkeyttämistä niin, että osaamisen arvioinnin oikeudenmukaisuus voidaan varmistaa reformin toimeenpanon yhteydessä."

Kappaleeseen 63 lisättiin ensimmäisen virkkeen jälkeen kaksi uutta virkettä seuraavasti: " Uudistuksen myötä opettajan rooli muuttuu keskeisesti, sillä opettajista tulee oppijoiden ohjaajia ja valmentajia. Opettajien tehtävä tulee enenevissä määrin suuntautumaan työelämäyhteistyöhön."Kappaleen viimeinen sivulause muutettiin muotoon "että opettajien ja työpaikkaohjaajien osaamisen kehittäminen turvataan".

Kappaleen 63 jälkeen lisättiin uusi kappale seuraavasti: "Valiokunnan saaman asiantuntijalausunnon mukaan työssäoppimisen tutkimus on osoittanut, että opiskelijoiden oppimisen tasoa työpaikoilla selittää erityisesti kaksi seikkaa: opiskelijan mahdollisuudet aktiiviseen osallisuuteen työpaikalla sekä kouluoppimisen ja työssäoppimisen kytkeytyminen toisiinsa. Kolmas tärkeä tekijä on opiskelijan motivaatio. Näissä kaikissa opettajien ja työpaikkaohjaajien pedagoginen osaaminen on keskeistä. Myös työssäoppimisen valtakunnallisissa arvioinneissa on tullut esiin ohjauksen ja arvioinnin haasteellisuus työpaikoilla, mikä korostaa työpaikkaohjaajakoulutuksen tarpeellisuutta. Tarve työpaikkaohjaajien koulutukseen ei ole kertaluonteista vaan jatkuvaa. Työpaikkaohjaajien koulutus edistää työelämän käytänteitä yleisestikin, koska tietotaloudessa työn luonne muuttuu yhä enemmän oppimisen ohjaamiseksi ja osaamisen kehittämiseksi. Näin ollen työpaikkaohjaajien pedagogiseen koulutukseen sijoitetut investoinnit kehittävät työelämää laajemminkin."

Kappaleen 65 loppuun lisättiin seuraava uusi virke "Valiokunta haluaa kiinnittää huomiota, että uudistuksen toimeenpanon tukea on tärkeää kohdistaa muun muassa henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman, henkilökohtaistamisen digitalisoinnin ja skaalautuvien mallien käyttöönottoon, työpaikkaoppimisen Suomen mallin luomiseen sekä erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden huomiointiin."

Kappaleen 67 jälkeen lisättiin luonnoksen kappale 101 kappaleeksi 67 a muutettuna seuraavasti: " Toisen asteen koulutuspaikan varmistaminen jokaiselle peruskoulun päättävälle nuorelle käytännössä edellyttää, että koulutusverkko on riittävän kattava myös Pohjois- ja Itä-Suomessa. Monille nuorille kynnys muuttaa koulutuspaikan perässä kauas kotoa on

korkea, mikä saattaa johtaa opintopolun katkeamiseen. Ruotsinkielinen ammatillisen koulutuksen tarve hajaantuu laajasti maan rannikkoseuduilla ja koulutusverkkoa on jo ennen reformia tiivistetty äärimmilleen. Esimerkiksi vaativaa erityisen tuen tarjoavaa koulutusta järjestetään ruotsinkielellä ainoastaan yhdessä oppilaitoksessa maassamme. Ammatillisen koulutuksen järjestäjäverkon tulevissa kehittämisratkaisuissa tulee keskeisenä periaatteena olla, että ruotsinkielinen opetus keskitetään ruotsinkielisille järjestäjätahoille, jotta ruotsin kielellä toimivat yksiköt eivät muodostu toiminnallisesti liian pieniksi."

Uudeksi 67 b kappaleeksi lisättiin seuraava: "Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on pidetty hyvänä luvan saaneen koulutuksen järjestäjän mahdollisuutta hankkia tutkintojen osia ja koulutusta ulkopuoliselta palveluntuottajalta. Koulutuspalveluiden hankinnasta ehdotetaan säädettäväksi 1. lakiehdotuksen 30 §:ssä. Hankintaoikeuden tarkoituksena on antaa koulutuksen järjestäjälle mahdollisuus täydentää sen itse järjestämää opetustarjontaa. Valiokunta pitää ehdotusta tärkeänä. Valiokunta arvioi, että lakiehdotuksen sisältämät joustavat opintojärjestelyt ja -polut, opitun tunnistaminen ja tunnustaminen sekä hyväksi lukeminen, henkilökohtaistaminen ja elinikäisen oppimisen periaatteet ja näihin perustuvat prosessit avaavat mm. vapaan sivistystyön oppilaitoksille kasvavan ja koulutusjärjestelmää täydentävän tehtävän."

Kappaleen 68 jälkeen lisättiin uusi kappale seuraavasti: "Hallituksen esityksessä on tunnistettu sisäoppilaitosmuotoinen koulutus. Sitä järjestävät muun muassa kansanopistot, joissa järjestettävä ammatillinen koulutus on syntynyt osana kansanopistojen sivistystehtävää. Valiokunta toteaa, että kansanopistoilla on laajaa osaamista sisäoppilaitosmuotoisen koulutuksen sekä valmentavan ja maahanmuuttajille suunnattujen koulutusten järjestämisessä. Niillä tulee olla paikkansa suomalaisessa sivistyskentässä jatkossakin."

Kappaleen 73 viimeiseksi virkkeeksi lisättiin "Ammatillisen koulutuksen rahoitusta koskeva lainmuutos tulee voimaan siirtymäajan kuluessa portaittain, ja uusi rahoitusmalli tulee kokonaisuudessaan käyttöön vuonna 2022".

Kappaleen 91 loppuun lisättiin uusi virke seuraavasti: "Valiokunta pitää tärkeänä, että erityisammattioppilaitosten osaaminen olisi nykyistä enemmän kaikkien ammattioppilaitosten käytettävissä mahdollistamassa vammaisen ja muun vaativaa erityistä tukea tarvitsevan opinnot joustavasti ja yhdenvertaisesti muiden opiskelijoiden kanssa."

Kappaleen 96 viimeinen virke korvattiin seuraavasti: "Asiantuntijalausuntojen mukaan Telma-koulutukselta puuttuu opiskelijan ammatilliseen koulutukseen liittyvä tavoite. Valiokunta korostaa, että kaikille tulee tarjota mahdollisuus opiskelijan yksiköllisiin vahvuuksiin ja kiinnostuksen kohteisiin perustuvan koulutus- ja työelämäpolun löytymiseen."

Kappaleen 113 jälkeen lisättiin uusi yleisperustelujen viimeinen kappale seuraavasti: " Lakiesitys nostaa esiin ammatillisen koulutuksen laadunhallinnan ja siihen liittyvän arviointijärjestelmän merkityksen ja näiden selkiyttämisen ja vahvistamisen tarpeet. Tähän liittyen tärkeää on mm. koulutuksen järjestämisen edellytysten arvioinnin kriteerien läpinäkyvyys ja arvioinnin riippumattomuuden varmistaminen. Samoin esimerkiksi ammatillisen koulutuksen rahoituksen perustaksi ehdotettujen opiskelijoiden ja työelämän tyytyväi-

syyttä koskevien tulosten tulee perustua mittareihin, joiden luotettavuus on varmistettu. Sivistysvaliokunta toteaa, että ammatillisen koulutuksen reformin kokonaisvaltaisuus, sen vaikutukset ja mahdollisesti tarvittavat muutokset tai tarkennukset edellyttävät kansallista arviointiohjelmaa."

Yksityiskohtaisten perustelujen 2. lakiehdotuksen 32 j §:n kohdalla muutettiin ensimmäinen virke kuulumaan seuraavasti: " Sivistysvaliokunnan saaman selvityksen mukaan pykälän 2 momentissa on ilmennyt korjaustarvetta, joka liittyy uusille koulutuksen järjestäjille myönnettävään rahoitukseen. "

Pykälän 45 a kohdalla muutettiin valtionavustusmomenttia koskeva viittaus muotoon "29.20.33".

Muutoin mietintöluonnos hyväksyttiin sellaisenaan.

Valiokunta päätti hyväksyä mietintöön liittyvät seuraavat 4 lausumaehdotusta: " 1. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto tuo viipymättä eduskunnalle lakiehdotuksen, joka toteuttaa sellaiset työsopimuslain ja virkasuhteita koskevan lainsäädännön muutokset, jotka mahdollistavat oppisopimuksella työskentelyn tasavertaisesti kaikilla toimialoilla, lisätyön tarjoamisvelvoitteen tätä estämättä.

2. Eduskunta edellyttää, että rahoitusuudistuksen siirtymäkauden aikana opetus- ja kulttuuriministeriö seuraa ammatillisen koulutuksen uuden rahoitusjärjestelmän vaikutuksia ammatillisen koulutuksen järjestämiseen ja tuo sivistysvaliokunnalle selvityksen tiedoksi vuosittain syysistuntokauden aluksi. Tässä yhteydessä arvioidaan myös perusrahoitusosuuden riittävyyttä.

3. Eduskunta edellyttää, että opetus- ja kulttuuriministeriö ryhtyy valmistelemaan selvitystä erityistä vaativaa tukea tarvitsevien opiskelijoiden koulutuspolkujen eheydestä ja koulutusmahdollisuuksista.

4. Eduskunta edellyttää, että opetus- ja kulttuuriministeriö tukee ja seuraa sekä sen perusteella arvioi ammatillisen koulutuksen reformin toteutumista, muun muassa vaikutuksia koulutuksen alueelliseen ja kielelliseen saavutettavuuteen, opintojen keskeyttämisen vähentämiseen ja koulutustakuun toteutumiseen sekä siihen, että oppisopimus- ja koulutussopimuspaikkamäärät lisääntyvät toimialoittain uudistuksen tavoitteiden mukaisesti. Mikäli havaitaan muutostarpeita, joiden johdosta sääntelyä on tarkennettava tai muutettava, hallitus ryhtyy viipymättä toimiin ja valmistelee myös tarvittavat esitykset eduskunnalle. Hallituksen tulee seurata tarkoin sääntelyn tosiasiallisia vaikutuksia perustuslain sivistyksellisten oikeuksien toteutumiseen."

Edustaja Andersson edustaja Gustafssonin kannattamana ehdotti vastalauseen 8. lausumaehdotuksen hyväksymistä. Seuranneessa äänestyksessä ehdotus hylättiin äänin 9—6.Edustaja Gustafsson edustaja Alanko-Kahiluodon ja edustaja Anderssonin kannattamana ehdotti vastalauseen 1—7 lausumaehdotuksen hyväksymistä. Seuranneessa äänestyksessä ehdotus hylättiin äänin 9—6.

Valiokunta päätti yksimielisesti pitää käsittelyä asian ratkaisevana käsittelynä.

Asian käsittely valiokunnassa on päättynyt.

Mietintöön jätettiin vastalause: edustajat Gustafsson, Eloranta, Torsti, Alanko-Kahiluoto, Andersson ja Nylander

4. Muut asiat

-

5. Seuraava kokous

Ilmoitettiin, että valiokunnan seuraava kokous on 21.6.2017 klo 11.30.

Pöytäkirjan vakuudeksi

Valiokuntaneuvos Kaj Laine